

ousitanio vivo

JOURNAL OUSITAN

ARTICOLO REALIZZATO NELL'AMBITO DELLE INIZIATIVE FINANZIATE DALLA PRESIDENZA DEL CONSIGLIO DEI MINISTRI | PROGETTO UNIONE MONTANA VALLE MAIRA LEGGE 482/99

RETORN AI MONTS, ENTRE NEO-RURALISME E FOLIA ABEIOABEIO, DRAMA OCCITAN DE DIEGO ANGHILANTE

ESCRICH DA FRANCESCO TOMATIS

VIRAT EN OCCITAN DA ROSELLA PELLERINO

GRAFIA CLASSICA

Dins lo lone d'Platon, ent'aquel famós tòc ente Sòcrates sosten l'inspiracion divina d'la poesia, es presentaa una meravilhosa metafora si poetas, paragonats a las abelhas.

Lo poeta es «causa legièra e alaa e sacra» – escriu Platon –, de fach lhi poetas «nos dion que tiron lors chants da fonts que donon mèl e da jardins e bosquets sacres a las Musas, e que lhi pòrton a nos coma fan las abelhas, en volant decò lor coma las abelhas».

Da Calimac a Rilke, la figura de poetas-abelhas a alimentat e colorat la fantasia pensanta en vers.

Un drama escrich en occitan e italian da Diego Anghilante, chanteire des trubulaas e paradigmaticas questions d'la minorança linguistica de lenga d'òc en Italia, subrevivua e de retorn entre las marginalas valadas sud-occidentales alpinas, a per titol AbeioAbeio, arsonant l'incipit d'una festosa poesia de Barba Tòni Baudrier richa d'grinor

per una pichòta abelhèta (AbeioAbeio. Neo-ruralismo e follia, prefacion de Sergio Berardo, Araba Fenice, Coni 2022, 176 paginas, 14,00 euro).

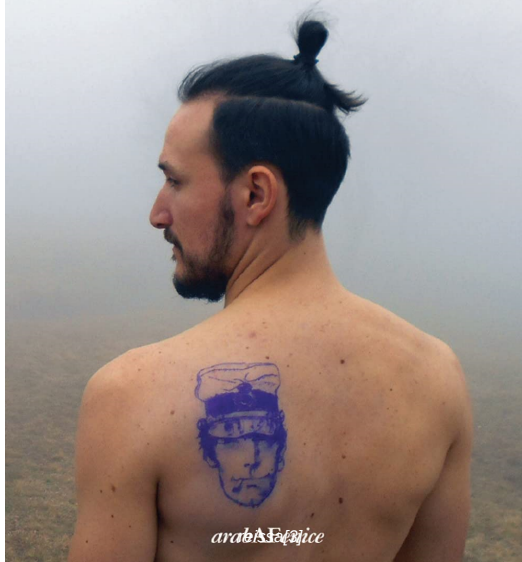
del jove protagonista, Louren, entreçaas s'la bòina³ entre tragedia e comedia, pareisson ardimensionaas e esclentas⁴ da comprendre. Enti dialògs da bar des abelhas, ben savis⁵ – originals quadres enventats da Anghilante en foncion de còros tragics, un bombonear⁶ armoniós e sensat sobre totas las umanas tragedias arosat⁷ da pastís –, l'istòria d'Louren pareis amolhaa⁸ d'folim,⁹ pus que d'mariessa,¹⁰ d'segur emè de consequéncias decò negativas per lhi bruscs,¹¹ qu'an sempre da manca des curas d'un arnivol¹² apicoltor, mas jamai tament tragicas e catastròficas coma en sinto per lo falhat¹³ jove.

Louren estudia literatura a l'universitat d'Turin, entre entusiasmes shakespearians e mai o menc legièrs fums enlordents,¹⁴ enfèrns metropolitans mai que paradís artificials: “lo cojat” lo bacaranèn¹⁵ las pichòtas abelhas ent'un di lors tragi-còmics descors a l'òste. Maire e paire son baissats da la montanha en citat, meirant mec

Diego Anghilante

AbeioAbeio

neo-ruralismo e follia

A la visuala acheca¹ e gaia, ordinaa d'natura, comunitaria, generosa e prolifica des frairalas abelhas flainardas,² las questions

[1] Industrioso

[2] Mellifluo

[3] Confine

[4] Chiaro

[5] Saggio

[6] Ronzare di apidi

[7] Irrorato

[8] Intriso

[9] Ottusità

[10] Cattiveria

[11] Alveare

[12] Amorevole

[13] Sprovveduto

[14] Che intontiscono

[15] Definire con arguzia

l'afan paisan¹⁶ sus de descoratjantas¹⁷ activitats industrialas, per educar totun emè lhi estudis pus auts l'aimat filh solet. A la novèla rusa emè lor, per un exam ren donat a l'universitat, Louren pren la decision de laisser la tubassiosa¹⁸ metròpoli, per tornar a las loevas¹⁹ montanas di reires. A Sausa devenarè apicoltor, inspirat da un dialòg oniric e visionari emè lo despereissut reire-barba²⁰ Domenico (barbo Mìnìc), que tanto lhi agradava e apreciava per la sapiença gavòta,²¹ encharnaa e manifestaa en proverbis tradicionals simples e totun perfonds. Ental país d'montanha vivon pas gaire d'personas: un mat (Toni) que emè Louren chicana²² en maniera pas tròp desbòrta,²³ metaforicament sensaa, una vielha vesina (dando Suzano) chòrnha e totun sempre presta a escotar e... a malentendre, un magistre d'esquí tofàr (Juanet), ex viramond e un pauc bacàn,²⁴ brave a tenir-se a sorre²⁵ e s'arranjar fasent mila diferents trabalhs, una cobla montanharda

que fai espatús²⁶ d'la sia ignorança d'lenga e tradicion occitana del pòst (Garito e Pierin), malvolenta vers ele per de mesquinas questions de vesinança, d'usufruchs e bòinas, qualche turinés que vòl isolar-se dal mond, decò dai gaire sobreviscuts²⁷ de Sausa, un muraor (Bertou, mariat emè una simpatica frema genovesa), ver colmé²⁸ de tot lo país, que per malaür es finit a l'espidal per aver donat tròp de confidença a una... reissa.²⁹

E a Sausa se meira emè Louren decò 'na sia plasenta e arvicha,³⁰ sensibla calenhaira, Caterina (Catalino), que totun arribarè pas a reser la marginalitat d'la vita montana embraçaa. Aprés l'entusiasme del principi arriba la disillusion, alimentaa da las leras³¹ des civiltats d'la plana, facha d'telefonins intelligents e comunicacions faussas. Louren manten la sia idèa, assistut ental sumi da un autorevol reire³² (Reire) qu'en vers baudrierencs lhi navisa lhi temps e lhi usatges di vielhs, costumats a sonar e balar, trelhar e cantar, gardant las tradicions ental soau³⁴ trabalh e en la preguiera de tuchi lhi jorns. Tantotun lo protagonista, decò mal conselhat a reagir emè d'arvenjas³⁵ mecanicas, a la fin retomba per fòrça en de vanas tentacions metropolitanas, mandant parelh a la leutra en fum – de torchats d'charbo indian,³⁷ pituèst que d'estubas³⁸ d'la mèl – siu preciós, argalat³⁹ obrar a l'aviron de mèl e abelhas.

[16] Contadino
[17] Frustrante
[18] Fumoso
[19] Luoghi

[20] Prozio
[21] Montanara
[22] Sfottere
[23] Altisonante

[24] Imbroglione
[25] Tenersi a galla
[26] Ostenta, si vanta
[27] Sopravvissuti

[28] Trave maestra
[29] Sega
[30] Vivace
[31] Sirena

[32] Antenato
[33] Gioire
[34] Sereno
[35] Vendetta

[36] Letteralmente
[37] Spinello
[38] Fumigazione
[39] Lieto, soddisfatto

En la Prefazione richa d'bigalhaas⁴⁰ metaforas ponhentas⁴¹ e ervichas,⁴² lo sonaire Sergio Berardo les lo drama anguilantesc – ente es decò un di personatges – laissant arsonar⁴³ son percors cultural e existencial sempre d'frontiera, borderline, pendut entre citat e montanha, Italia e Occitania, sumi e realtat. Una identitat mesclaa⁴⁴ que partatja emè Diego Anghilante, una mesclura existenciala enca' drant que linguïstica, qu'empachá⁴⁵ de plenas apartenenças – viviblas benlèu mec emè aquela beata superficialitat e aquel estis de ren-sabruá⁴⁶ ignorança que sostenon la vita d'na man de gent –, totun bòna a laisser mincatant⁴⁷ esponchar mai⁴⁸ la lenga viva di reires, en sias ineditas metamòrfosis richas d'fantasia, tòns deibòrds,⁴⁹ veritats magara en part cafaas⁵⁰ mas charjaas de sens e experienças da escotar e chiffrar.⁵¹

Entre neo-ruralisme e folia, la tragedia d'Anghilante trai⁵² las grandas dificultats de tornar a la montanha, da tròp abandonaa per la civiltat d'la citat, industrialà e mec bòna a aclotir.⁵³

NEORURAL FUTURES

La tragedia es decò linguïstica, d'una lenga occitana emprendua per chausi⁵⁴ culturala, electiva, mas esbeflaa⁵⁵ fins da maire e paire d'Louren, qu'ensitò⁵⁶ aurion porgut mostrar-lhi-la, si n'en aguesson pas agut ontà.

Si la cultura d'Louren lhi permet la chausia coratjosa del ritorn ai monts e del neo-ruralisme del trabalh, lo context global d'omologacion linguïstica, tecnològica, mentala n'en crusseá⁵⁷ la naturalessa, empachant un armoniós acòrd emè la natura montana, que totun resta disponibla, ental siu ciclic

argenerar-se, a discretas curas umanas.

E la folia finala d'Louren arsenha⁵⁸ e desrevela enca' d'mai la folia del jorn d'encuei, decò aquela di recents descors – bartavelatge⁵⁹ emè las jambas cortas – s'las progressivas transicions ecològicas, las susteniblas energias arnovelablas, las magnificas resilienças morales, las palingeneticas tecnologias verdas.⁶⁰

[40] Variegato

[41] Arguto

[42] Colorito

[43] Riecheggiare

[44] Ibrido

[45] Impedire

[46] Dotto

[47] Di tanto in tanto

[48] Riemergere

[49] Altisonante

[50] Triste

[51] Rielaborare intensamente

[52] Mostrare

[53] Omologante

[54] Scelta

[55] Deriso

[56] Invece

[57] Attanagliare

[58] Ammonire

[59] Chiacchiera

[60] Pulito